

Координационен механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие

Изработен от:
Междуведомствена работна група към
Министерството на правосъдието, подкрепена от
Фондация „Асоциация Анимус“ в рамките на проект
“Изработване на Национален механизъм за насочване и стандарти
за идентификация, защита и подкрепа на жени, жертви на домашно насилие”,
финансиран от Фондация ОАК

Министърът на вътрешните работи, министърът на труда и социалната политика, министърът на правосъдието, министърът на образованието и науката, министърът на младежта и спорта, министърът на здравеопазването, председателят на Държавната агенция за закрила на детето и изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане, отчитайки необходимостта от взаимно партньорство за създаване на ефективна координация при изпълнението на своите конкретни задължения в областта на превенцията и защитата от домашно насилие, подписа настоящия Координационен механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие.

ВЪВЕДЕНИЕ

Домашното насилие е значим социален проблем, който е разпознат от българското общество и за неговото преодоляване е направена огромна и значима стъпка с приемането през 2005 г. на Закона за защита от домашното насилие. „Природата“ на домашното насилие, като феномен, скрит зад стените на дома и покрит от чувствата на срам и вина на въвлечените хора, го прави невидим за околния свят. В същото време точно околните хора са най-големият ресурс за пострадалите от домашно насилие - да потърсят помощ и да спрат насилието. Ежедневно стотици професионалисти от всички сфери на социалния живот срещат жертвите на домашното насилие - с насинени лица, с уплашен поглед и загубени надежди. Оценката, планираното действие и мултидисциплинарната работа са професионалната реакция, която би подкрепила пострадалите и би дала шанс за живот без насилие.

Домашното насилие най-често засяга жените, като е установено, че този проблем се основава на половото неравенство. Домашното насилие е нарушение на човешките права, което лишава жените от възможността да се наслаждават на гарантираните им основни свободи. То ги прави още по-уязвими и е една от главните пречки за преодоляване на неравенството между жените и мъжете в обществото. Насилието в семейството се среща навсякъде по света въпреки положителните усилия в сферата на законодателството, политиките и практиките.

В този контекст Координационният механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие е рамка на сътрудничество, чрез която ангажираните професионалисти от държавните институции, неправителствените организации и общините обединяват и синхронизират своите усилия за своевременна намеса и ефективна подкрепа на пострадалите от домашно насилие. В по-широк контекст Координационният механизъм е подпомагане и развитие на националната политика в подкрепа на жените, жертви на на-

силие, което е в съответствие с политиките на Европейския съюз, изискващи държавите членки да предоставят достъп до адекватно финансирани услуги и до ресурси, отговарящи на минималните стандарти за помощ. В този контекст специализираната подкрепа за жените, пострадали от домашното насилие, е от ключово значение за живота им.

Координационният механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие е изработен от междуведомствена работна група към Министерство на правосъдието, подкрепена от Фондация „Асоциация Анимус“ в рамките на проект “Изработване на Национален механизъм за насочване и стандарти за идентификация, защита и подкрепа на жени, жертви на домашно насилие”, финансиран от Фондация „Оук“ (Oak Foundation). Работната група включваше експерти от Министерство на правосъдието, Министерството на вътрешните работи, Министерство на труда и социалната политика, Агенция за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето, Министерство на образованието и науката, Министерство на младежта и спорта, Министерство на здравеопазването, Фондация „Асоциация Анимус“, Фондация „Български център за джендър изследвания“, Фондация „SOS деца и семейства в риск“ – Варна и Сдружение “Център - Отворена врата” - Плевен. Координационният механизъм е изработен в синхрон със законодателството, касаещо домашното насилие, в т.ч. Закона за защита от домашно насилие. Под внимание са взети и всички останали закони и подзаконови нормативни актове в сферата на защитата на правата на децата, както и на достъпа до услуги.

КООРДИНАЦИОННИЯТ МЕХАНИЗЪМ ЗА ПОМОЩ И ПОДКРЕПА НА ПОСТРАДАЛИ ОТ ДОМАШНО НАСИЛИЕ СЕ СЪСТОИ ОТ:

I. Институционална рамка – представяща участниците в изработване на Координационния механизъм, както и структурите, ангажирани в работа по случаи на домашно насилие.....	9
II. Водещи принципи на работа, приети от участниците в изработването на Координационния механизъм.....	12
III. Оперативни процедури на работа, разделени в две групи – пряка и непосредствена опасност и риск и потенциален риск	13
1. Известяване и насочване	13
2. Мерки за закрила	24
2.1. Мерки при пряка и непосредствена опасност	24
2.2. Мерки при риск или потенциален риск.....	37
3. Социално включване – дългосрочна подкрепа след прекратяване на насилието.....	44
IV. Приложение 1	
Съобщение за акт на домашно насилие.....	49

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АСП		Агенция за социално подпомагане;
ВУИ		Възпитателно училище - интернат;
ДАЗД		Държавна агенция за закрила на детето;
ДСП		Дирекции „Социално подпомагане“;
ЗЗДет.		Закон за закрила на детето;
ЗЗДН		Закон за защита от домашно насилие;
ЗМБ		Звено „Майка и бебе“;
МЗ		Министерство на здравеопазването;
МВР		Министерство на вътрешните работи;
ММС		Министерство на младежта и спорта;
МОН		Министерство на образованието и науката;
МТСП		Министерство на труда и социалната политика;
МП		Министерство на правосъдието;
НБПП		Национално бюро за правна помощ;
НГТЛ		Национална гореща телефонна линия;
НТЛД		Национална телефонна линия за деца;
ОЗД		Отдел „Закрила на детето“;
ППЗЗДН		Правилник за прилагане на Закона за защита от домашно насилие;
ППЗСП		Правилник за прилагане на Закона за социално подпомагане;
РУП		Районно управление „Полиция“;
СПИ		Социално-педагогически интернат;
ЦОП		Център за обществена подкрепа.

БЕЛЕЖКИ ОТ ЕКИПЪТ НА ФОНДАЦИЯ „АСОЦИАЦИЯ АНИМУС”

Координационният механизъм (КМ) за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие за екипът на нашата организация е важна стъпка към постигане на по-синхронизирани действия за спиране на домашното насилие и за по-добра подкрепа на пострадалите лица. Текстът на Координационният механизъм бе изработен през 2011 и 2012 година и през този период България не прие и не ратифицира Конвенцията на Съвета на Европа за борба с насилието над жени и домашното насилие. Поради този факт участниците в работната група за изработване на Координационния механизъм съотнасяха текста на механизма само към актуалното законодателство в България и считаха за неуместно да ангажират с „допълнителни задължения” специалисти от съответните области, когато се касае за домашно насилие. Това е валидно на първо място текстовете на Координационния механизъм, които касаят работата на Министерство на здравеопазването (МЗ) и по-конкретно на лечебните заведения. Въпреки, че текстът на Координационният механизъм бе съгласуван всички останали институции, експертите на Министерство на здравеопазването настояха да отпаднат текстове упоменаващи ангажимента на медицинските специалисти за:

- оценка на риска
- сигнализиране за пострадали лица;
- попълване на Приложение1 – Съобщение за акт на домашно насилие
- конкретни действия на специалистите от медицинските услуги при констатация на домашно насилие.

Това дистанциране на медицинските лица от подкрепата и съобщаването за домашно насилие лишава огромен брой жертви на домашно насилие от възможната помощ. Приетият текст е с огромен дефицит. За съжаление това отразява моментното състояние и на българското здравеопазване.

След 1 август 2014 г, когато Конвенцията става задължителна за подписалите я страни и влиза за реално приложение поне в Европа, вярваме, че експертите от Министерство на здравеопазването ще преосмислят своята позиция и ще намерят приложение в Координационния механизъм за следните членове на Конвенцията:

Член 20 – Общи услуги за подкрепа

2. Страните предприемат необходимите законодателни или други мерки, за да могат жертвите да имат достъп до здравни и социални услуги, службите да разполагат с подходящи ресурси, **а специалистите да са обучени да подкрепят жертвите и да ги насочват към подходящите служби.**

Член 27 – Съобщаване

Страните предприемат необходимите мерки **за насърчаване на всяко лице, станало свидетел на извършването на актове на насилие, обхванати от настоящата Конвенция, или което има разумни основания да смята, че такъв акт може да бъде извършен или че могат да се очакват и бъдещи актове на насилие, да съобщава** за това на компетентните организации или органи.

Член 28 – Съобщаване от специалисти

Страните предприемат необходимите мерки, **така че правилата за поверителност, наложени от вътрешното законодателство за някои специалисти, да не представляват пречка пред възможността при съответни условия те да съобщават** на компетентните организации или органи, ако имат разумни основания да смятат, че е извършен акт на насилие, обхванат от настоящата Конвенция, и че могат да се очакват още сериозни актове на насилие

Член 51 – Оценка на риска и управление на риска

1. Страните предприемат необходимите законодателни или други мерки **за извършване от всички съответни органи на оценка на риска от смъртоносно насилие, сериозността на положението и риска от многократно насилие** за целите на управлението на риска и при необходимост, **осигуряване на координирана безопасност и подкрепа.**

Отхвърленият текст за ангажиментите МЗ по Координационния механизъм за помощ и подкрепа за пострадали от домашно насилие по точка **2.1.2 Медицинска помощ или лечение** може да намерите на **страница 24.**

I. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

- **Министерство на вътрешните работи** – органите на МВР осигуряват незабавната намеса в случаи на домашно насилие, като пряко и непосредствено предотвратяват последващите актове на домашно насилие. В зависимост от компетенциите на отделните дирекции служителите проследяват изпълнението на заповедите за защита, задържат нарушителите или осигуряват полицейска закрила на непълнолетните лица.
- **Министерство на труда и социалната политика** – координира дейностите по изпълнение на ангажиментите на България за гарантиране на правата на жените и равнопоставеността между половете в различни области, в това число осигуряване на подкрепа на пострадалите от домашно насилие. Прякото изпълнение на политиката в тази област е сфера на дейност на Агенцията за социално подпомагане.
- **Агенцията за социално подпомагане** – подпомага разпознаването на пострадалите лица, инициира чрез териториалните си структури (дирекциите „Социално подпомагане“) подаването на искови молби за издаване на заповеди за защита в случаите по чл.8, т.4 от Закона за защита от домашно насилие и насочва към социални услуги в общността за помощ и подкрепа. Структурите на Агенцията имат преки ангажименти за проследяване на изпълнението на част от заповедите за незабавна защита. При случаи на деца, пострадали от домашно насилие, териториалните поделения на Агенцията прилагат Координационния механизъм за работа с деца, пострадали от насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, като след извършената оценка определят и прилагат мерките за закрила съгласно Закона за закрила на детето.
- **Министерство на правосъдието** – подпомага приложението на Закона за защита от домашно насилие, като събира данни за съдебните решения и инициира промени за подобряване на ефективността при прилагането

на закона. Министерството е отговорен орган за обявяването на конкурсната процедура, определянето на насоките за кандидатстване, оценяването на проектните предложения за превенция и защита от домашно насилие и отпускането на средствата, които се определят ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година по бюджета на Министерството по смисъла на чл.6 от Закона за защита от домашно насилие.

● **Държавна агенция за закрила на детето** – в качеството на специализиран орган към Министерския съвет за ръководство, координация и контрол в областта на закрилата на детето проследява случаите на деца, пострадали от домашно насилие. По силата на Координационния механизъм за работа с деца, пострадали от насилие и в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция приема сигнали за случаи на деца, пострадали от домашно насилие, и сигнализира органите за закрила на териториално ниво.

● **Министерство на образованието и науката** – в рамките на образователните институции се разпознават случаите на пострадали от домашно насилие и се насочват към Отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ или към социални услуги в общността. В процеса на възстановяване от преживяната травма образователните институции оказват съдействие и подкрепа на децата при преместване в ново учебно заведение поради смяна на местоживеенето на подкрепящия родител.

● **Министерство на младежта и спорта** – в качеството си на ведомство, отговорно за развитието и изпълнението на младежката и спортната политика, следва да популяризира Координационния механизъм сред младежките и спортните организации в страната с цел насочване на тяхното внимание към идентифициране и своевременно предоставяне на психологическа помощ и подкрепа на млади хора, жертви на домашно насилие.

● **Министерство на здравеопазването** – чрез Центровете за спешна медицинска помощ и звената за спешна медицинска помощ осигурява на пострадалите от домашно насилие медицинска помощ при спешни състояния. При поискване личните лекари и лекарите от различните лечебни заведения предоставят на пострадалите лица медицински документ, удостоверяващ наблюдавано състояние по смисъла на Закона за защита от домашно насилие.

● **Доставчици на социални услуги:**

Юридическите лица с нестопанска цел – оказват подкрепа на пострадалите от домашно насилие, като им предоставят както социални услуги по смисъла на Закона за социалното подпомагане и Правилника за приложението му, така и специфични услуги за пострадали от домашно насилие, които

включват социална, юридическа и психологическа помощ и подкрепа.

Общините като доставчици на социални услуги – оказват подкрепа на пострадалите от домашно насилие като им предоставят социални услуги по смисъла на Закона за социалното подпомагане и Правилника за приложението му. По смисъла на Закона за защита от домашно насилие общините си взаимодействат с изпълнителната власт и с юридическите лица с нестопанска цел, работещи в защита на пострадалите лица.

Общините в качеството си на орган по настойничество и попечителство, съгласно Семейния кодекс – кметът на общината или упълномощено от него длъжностно лице може да прави промени в настойническия съвет, когато това е в интерес на поставеното под запрещение лице (за случаите, когато жертва на насилие е лице, поставено под запрещение).

II. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ

1. Спешна подкрепа и защита.
2. Свободен личен избор на пострадалия.
3. Защита на най-добрия интерес на пострадалото лице.
4. Своевременни и координирани действия на мултидисциплинарния екип.
5. Професионална конфиденциалност.
6. Защита на най-добрия интерес на детето в случай на конфликт на интересите на родителите и детето.
7. Зачитане и уважение на достойнството на пострадалото лице без стигматизиращо отношение.

III. ОПЕРАТИВНИ ПРОЦЕДУРИ

1. ИЗВЕСТИЯВАНЕ И НАСОЧВАНЕ

Заявяване на акт на домашно насилие

Всеки пострадал от домашно насилие известява за случилото се с него в различен етап на преживяното. Част от потърпевшите се обръщат за помощ непосредствено след преживян инцидент, други след определено време, трети индиректно показват, че са в ситуация на домашно насилие. На всеки от тези етапи служители от различните институции могат да разпознаят пострадали-те от домашно насилие, да направят оценка на риска, след което да направят съответното насочване.

1.1. РАЗПОЗНАВАНЕ

Описание на дейността

Разпознаването се осъществява на базата на:

- Разговор с пострадалото лице;
- Наблюдение върху поведението и външния вид на пострадалото лице;
- Запознаване с обстоятелствата в дома на пострадалото лице или на друго място на общо пребиваване;
- Информация от свидетели на случилото се, съседи или представители на други институции и граждани.

Важно е да се вземе предвид, че пострадалите от домашно насилие поради срам и вина отричат преживяното и са склонни да омаловажат инцидентите на насилие поради страх от повторение на насилието след оттеглянето на служебните лица.

Документация

Службата на територията, на която е осъществено разпознаването, води според нормативната база необходимата документация.

Ако случаят касае дете, информацията се предава незабавно на Отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ по настоящ адрес на детето според Координационния механизъм за работа с деца, пострадали от насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

Сътрудничество

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

При изпълнение на функционалните си задължения полицейските служители идентифицират пострадали от домашно насилие. Разпознаването се извършва спрямо лица, за които има данни или се предполага, че са пострадали от домашно насилие, лица, които са се самоопределили като пострадали от домашно насилие, или лица, подадени като пострадали в това им качество от други институции или организации.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“ / ОТДЕЛИ „ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО“

Пострадалите от домашно насилие могат да бъдат идентифицирани от служителите на ДСП в процеса на активно набиране на информация за хора от уязвими групи (социално слаби, хора с увреждания и потребители на други социални услуги).

Децата, свидетели и жертви на домашно насилие, могат да бъдат разпознати и при сигнали за деца в риск или жертва на злоупотреба.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Разпознаването на пострадали от домашно насилие се прави и в рамките на социалните услуги, които клиентите вече получават. След разпознаването и оценка на риска, следва клиентите, потребители на настоящата услуга, да бъдат насочени и към друг тип услуга, която да адресира ситуацията на домашно насилие.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ДЕЦА 116 111

Пострадалите от домашно насилие деца - свидетели и жертви, могат да бъдат разпознати след обаждане на НТЛД. Сигнал за дете, жертва или свидетел на домашно насилие, може да бъде подаден и от друг възрастен или дете.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

На горещата телефонна линия се обаждат лица, пострадали от домашно насилие на различна възраст и с различен по продължителност опит с прежи-

вяното насилие. Функцията на горещата телефонна линия е подпомагане на лицето да се самоидентифицира – затова и самото обаждане на тази линия е самоидентификация. Разказът за преживяното и за динамиката на отношенията също допълва разпознаването на домашното насилие. На линията се обаждат и близки и роднини, които се консултират относно възможностите за помощ на своите близки, които са в ситуация на домашно насилие.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Разпознаването на деца, свидетели или пострадали от домашно насилие, може да бъде извършено на територията на различните образователни институции - ясла, детска градина, училище, както и на специални училища - СПИ и ВУИ. Идентификацията се прави на база заявен проблем, но също така и на база наблюдение на поведение и емоции. Разпознаването се осъществява от педагогически специалисти с подкрепата на медицински лица и училищни психолози.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

На територията на всяка една от структурите на МЗ се извършва разпознаване на пострадали от домашно насилие. В спешната помощ постъпват сигналите при най-тежките случаи на домашно насилие, които могат да не се идентифицират, ако няма сътрудничество на пострадалите лица. За домашното насилие може да се съди по нанесена телесна повреда или на база емоционално състояние. Общопрактикуващите лекари могат да разпознаят домашно насилие и на базата на системните си наблюдения над дадено семейство – на физическите и психически страдания на всеки един от членовете на семейството.

1.2. ОЦЕНКА НА РИСКА

Описание на дейността

Тази оценка определя риска от гледна точка на живота и здравето на пострадалото лице. Процесът започва с разпознаването на пострадалото от домашно насилие лице. Адекватната оценка на риска дава възможност за по-добро планиране на мерките за безопасност и за по-координиран отговор на службите. Оценката на риска се извършва при първоначален разговор с пострадалото лице на защитено място след прекратено физическо насилие и когато лицето е в състояние да говори. Наложително е специалистът, който прави оценка, да е обучен, за да не пропуска да събере цялата информация, която има отношение към риска.

ВАЖНО! *Обективна преценка на риска в първоначален разговор не се прави на мястото, където лицето е пострадало от домашно насилие, и в присъствието на лицето, извършило домашното насилие.*

Ако жертвата не е в състояние да говори поради високия стрес или заради други причини и са необходими спешни действия за нейната сигурност, оценката на риска се основава само на обективните наблюдения върху състоянието на пострадалото лице от страна на служителите, които са в контакт с него. При първа възможност се провежда разговор, чрез който се определя:

1. Има ли пострадалото лице неотложни здравни нужди:

- болка или друг вид соматично неразположение;
- наранявания;
- остра стресова реакция - гневни изблици, агресивност, постоянен плач, състояние на шок, вцепененост и др.;
- изостряне на хронична болест;
- увреждане;
- животозастрашаващи състояния;
- други специфични нужди от медицински характер.

2. Съществува ли заплаха за повторно насилие:

- Заплашвано ли е пострадалото лице от отмъщение;
- Заплашвани ли са близките и семейството на пострадалото лице;
- Дали упражнिलото насилие лице е в състояние на афект или е под въздействие на психоактивни вещества;
- Дали извършеният агресивен акт е рецидив на поведение и каква е обичайната динамика на насилието от страна на този агресор;
- Има ли места, на които лицето не иска да пребивава от страх за сигурността си.

СТЪПКА 1. Ангажиране на пострадалия в оценката на риска

Пострадалото от домашно насилие лице трябва да бъде мотивирано да сподели притесненията и страховете си, какво би искало да се направи за неговата сигурност, какви са наличните ресурси за справяне. Важно е да се помни, че динамиката на домашното насилие предполага отричане на случващото се и минимизиране на риска от страна на пострадалото лице.

СТЪПКА 2. Изработване на индивидуален план за сигурност

Индивидуалният план за сигурност се договаря съвместно с пострадалото лице. Мерките за сигурност в него трябва да бъдат ясни, разбираеми и изпълними за пострадалото лице. То трябва да се ангажира доброволно с тях.

СТЪПКА 3. Актуализиране на оценката на риска и на плана за сигурност при всеки контакт с пострадалото лице и развитие на случая

Оценката на риска и планът за сигурност са основата за насочването и се актуализират при всеки контакт на пострадалото лице с институции или служби, ангажирани по Координационния механизъм.

Оценката на риска не трябва да се смята за конфиденциална информация. Насочващата институция/организация трябва да предоставя пълна информация за риска на приемащата организация.

Ако има предоставена услуга и тя се предоставя за продължителен период от време, е необходимо периодично актуализиране на оценката на риска и плана за сигурност. Когато се касае за дете, се спазват сроковете по Закона за закрила на детето.

Документация

Форматът на документа, отразяващ оценката на риска, е според институцията, в която е направена оценката, както и на базата на Карта за оценка на риска. Необходимо е, според стандарта на съответната институция, да бъде описана оценката на риска, така че тя да бъде предоставена незабавно на институцията или службата, към която се насочва клиентът.

Сътрудничество

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

При изпълнение на функционалните си задължения полицейските служители правят оценка на риска въз основа на наблюдение на пострадалото лице, на огледа на мястото и на поведението на извършилия насилието. Оценката на риска се базира на разговор с пострадалото лице и дава възможност за своевременно насочване, а ако се налага - и предприемане на спешни мерки.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“ / ОТДЕЛИ „ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО“

Служителите от всички отдели на ДСП правят оценка на риска по време на изпълнение на служебните си задължения. Оценката е процес, който започва паралелно с идентифицирането на жертвата. Оценява се наличието на риск за живота и здравето на жертвата, както и необходимостта от спешна медицинска помощ. Ако лицето не е в състояние да говори поради стрес или други причини, са необходими спешни действия за гарантиране на неговата сигурност. Оценката се основава само на обективните наблюдения върху състоянието. В тези случаи водеща е сигурността на пострадалото лице, като се предприемат незабавни действия за насочване към лечебно

заведение или при изразено писмено желание от лицето – към подходяща социална услуга. Разговорът се провежда при спазване принципа за конфиденциалност и изисква отсъствие на трети лица, с изключение на случаите, при които пострадалото лице е предпочело друго.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

След разпознаване на пострадалото от домашно насилие лице, служителите на доставчика на социална услуга правят оценка на риска. Тя се основава на обективни наблюдения на служителите и на проведен разговор с пострадалото лице. При преценка за спешност и висок риск за живота и здравето на пострадалото лице, то се насочва към медицинска помощ и със съгласието му се уведомяват РУП и ДСП по настоящ адрес. При пострадало дете се сигнализират незабавно институциите, отговорни по смисъла на Координационния механизъм за работа с деца, пострадали от насилие или в риск от насилие.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

На горещата телефонна линия се прави първоначална оценка на риска. Тя се базира само на разговор и поради това е непълна. За да може да се направи оценка на риска и правилно насочване, при пряка и непосредствена опасност е наложително пострадалото лице да бъде насочено към най-близката до него структура за помощ, съобразно ангажиментите на тези структури, посочени в ЗЗДН. Според възможностите това могат да са териториалните структури на МВР, ДСП и доставчиците на услуги. В случай, че обаждащото се лице се намира в малко населено място и няма достъп до нито един от горе изброените ресурси, е добре то да бъде насочено да позвъни на Спешен телефон 112 или да се обърне незабавно към кмета на населеното място.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ДЕЦА 116 111

Оценката на риска се осъществява от консултанта на НТЛД 116 111. Доколкото линията е услуга за деца, след преценка за насилие се задейства Координационния механизъм за работа с деца, пострадали от насилие или в риск от насилие. Сигналът от консултантите се подава към Отдел „Закрила на детето“ по местоживеене.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Първоначалната оценка за риска се осъществява от педагогическите спе-

циалисти, които имат пряк и непосредствен достъп до детето. Оценката се базира както на видими следи от насилие, така и на системното наблюдение на поведението на детето и на родителите. Индикациите за домашно насилие са повод за стартиране на оценка на риска, която включва и допълнителни срещи с родителите или роднините на детето. Възможно е на територията на образователната институция да се направи и оценка на риска при домашно насилие и на лице, което е част от персонала на институцията. Това се прави на базата на наблюдения, на видими следи или на разговор с пострадалото лице.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Лечебните заведения след преценка за пряка и непосредствена опасност за дете преживяло домашно насилие подават сигнал и към Дирекция социално подпомагане по настоящ адрес или към ДАЗД. При отсъствие на пряка и непосредствена опасност лицата, пострадали от домашно насилие, могат да бъдат информирани за достъп до услуги в общината, както и за Националните телефонни линии за пострадали от насилие.

1.3. НАСОЧВАНЕ

Описание на дейността

Насочването се осъществява на база на оценката на риска. При пряка и непосредствена опасност за пострадалото лице насочващият го служител се свързва по телефона със службата или институцията, към която насочва пострадалото лице, като представя своята преценка и дава базисна информация за случая. (Начинът за определяне на степента на риска (висок, среден или др.) следва да бъде част от картата за оценка на риска). Ако се налага, служителят лично или чрез свой колега придружава пострадалото лице. Писмената информация по случая може да бъде предоставена и по-късно, според нормативната база.

Ако оценката е за риск или потенциален риск, служителят може да насочи пострадалото лице, като предостави координати на институцията или службата, към която насочва лицето. В този случай предварителният разговор не е задължителен, но е препоръчителен. Служителят предоставя писмена информация по случая на службата, към която насочва клиента, като това може да стане по служебен ред и не е незабавно.

Безопасно насочване означава да се гарантира, че помощта и услугите, които ще се предоставят от други служби и организации, няма да застрашат здравето и сигурността на лицето и ще уважат правото му на личен избор. При пряка и непосредствена опасност лицето, пострадало от домашно насилие, се насочва към една от следните структури: Спешен телефон 112, РУП,

Спешна помощ, Националната телефонна линия за деца 116 111 (когато става дума за дете, съгласно чл.7 от Закона за закрила на детето) или към Специфична услуга срещу домашно насилие (Кризисен център, Гореща телефонна линия за пострадали от насилие или Консултативен център за домашно насилие).

За да бъде осъществено насочването, се следват следните стъпки:

СТЪПКА 1. Постигане на информирано съгласие за насочване към друга структура (в случай че пострадало лице е пълнолетно)

Пострадалото лице трябва да се информира за възможностите да получи подкрепа в съответствие с потребностите, които е заявило, и/или служителят на насочващата структура е установил. Лицето трябва да може да избира (доколкото наличните ресурси позволяват това) към коя структура да бъде насочено. Пострадалото лице изрично трябва да даде съгласието си, преди да се осъществи контакт с другата структура.

В случай на деца, пострадали от домашно насилие, се действа по Координационния механизъм за работа с деца, пострадали от насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция. Необходимо е децата да бъдат информирани съобразно правата им, но съгласието им не е задължително за насочването.

СТЪПКА 2. Осъществяване на контакт с организацията, към която се насочва жертвата

При пряка и непосредствена опасност структурата, към която се насочва пострадалото лице, трябва да бъде навременно уведомена за пристигането или обаждането на пострадалото лице. В случай на посрещане се уговаря начинът на посрещане – място, час, служител.

При насочването трябва да се прецени дали приемащата структура има наличен ресурс за работа по случая. Например - ако е подслон - има ли свободни места; ако е консултативен център - има ли подходящи програми за работа по конкретния случай.

Информацията, която се дава на приемащата структура, трябва да се ограничава само до необходимата за адекватното предоставяне на планираната помощ или услуги. Пострадалото лице трябва да бъде съгласно с това колко и каква информация да бъде споделена с другата организация. Изключение се прави само за информацията, свързана с рисковете за живота и здравето на пострадалото лице - за неговите близки, за служителите на структурите, които оказват помощ. Тази информация се предоставя задължително на приемащата структура.

ВАЖНО! Много често пострадалото лице, особено ако е дете, изпитва затруднения да разказва отново и отново какво е преживяло, защото това е ретравмиращо за него. Може да му се предложи с негово съгласие насочващият служител да предаде историята му в устен или писмен вид на приемащата организация вместо него.

При възможност пострадалото лице осъществява предварително личен контакт (по телефона) с представител на организацията, към която е насочено.

СТЪПКА 3. Придружаване на пострадалото лице до институцията/ организацията, към която е насочено

Процедурата по придружаване на пострадалото лице до приемащата организация е тясно обвързана с оценката на риска и възрастта на пострадалото лице. Дори и да няма пряка и непосредствена опасност за лицето, пострадало от домашно насилие, децата до 18 години, възрастните хора над 65 години и хората с увреждания се придружават.

- Придружаване от социален работник или служител на насочващата институция или организация. Обикновено това се предприема, когато жертвата е в нестабилно емоционално състояние или има затруднения от медицински характер.
- Придружаване от служители на МВР – когато има сериозни заплахи за жертвата, нейните близки или служителите на обгрижващите организации.

ВАЖНО! При придвижването на пострадалото лице от едно място до друго съществува риск не само за него, но и за служителите, които го придружават. Това трябва да се има винаги предвид при планирането на действията по насочване.

СТЪПКА 4. Обратна връзка от структурата, към която е насочено пострадалото лице

Процесът на насочване приключва с обратна връзка от приемащата структура за това как пострадалото лице е получило помощ или е включено в услуга и какви са очакваните следващи стъпки на работа.

Документация

Документацията за насочване се оформя според изискванията на процедурите на насочващата структура и според правилата на приемащата структура. При насочване – при пряка и непосредствена опасност - е допустимо писмената информация да следва първоначалното предаване на устна информация по случая.

Сътрудничество

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Структурите на МВР приемат насочени пострадали лица при пряка и непосредствена опасност чрез Спешен телефон 112, дежурните служители или чрез приемните на полицейските и младши полицейските инспектори. Служителите на МВР съответно насочват пострадалите лица към ДСП, към медицински служби или към доставчици на социални услуги. След насочването служителят на МВР, ангажиран със случая, остава част от мултидисциплинарния екип за работа по случая на домашно насилие с особено внимание при случаите на деца и на хора с увреждания.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“

Социалните работници от ДСП насочват лицата, пострадали от домашно насилие, при пряка и непосредствена опасност, към структурите на МВР или към специализирани услуги за домашно насилие (Кризисен център и Консултативен център за домашно насилие). След оценка на риска може да се сезира Районния съд. Съгласно ЗЗДН чрез молба на директора на дирекция „Социално подпомагане“ Районният съд по постоянен или настоящ адрес на лицето стартира процедура за налагане мярка за защита, когато пострадалото лице е непълнолетно, поставено под запрещение или е лице с увреждане. При разглеждане на делото за издаване на заповед за защита като доказателствени средства могат да бъдат изискани заверени преписи от протоколи, доклади и други актове, издадени от ДСП. Заповедта за защита подлежи на незабавно изпълнение. В случай на отсъствие на пряка и непосредствена опасност лицата, пострадали от домашно насилие, могат да бъдат насочени към специфични доставчици на услуги - Кризисен център и Консултативен център за домашно насилие и към универсални - Център за обществена подкрепа.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Основно доставчиците на услуги приемат насочвания от други структури, за да предоставят помощ и подкрепа за пострадалите от домашно насилие - както при спешни, така и при неспешни ситуации.

При пряка и непосредствена опасност доставчиците на социални услуги насочват лицата към териториалните поделения на МВР и към ДСП, а при непряка опасност и към други доставчици на услуги. Насочването се извършва съгласно описаните по-горе процедури и се осъществява със съгласието на пострадалото лице, съобразно личните му потребности.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Националната телефонна линия за деца 116 111 след оценка на риска насочва сигналите за деца, пострадали от домашно насилие, към ДСП по настоящ адрес на детето и към РУП. Насочванията са по Координационния механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

Горещата телефонна линия разполага с богата база данни за услуги, предоставяни в подкрепа на преживели домашно насилие. В зависимост от заявените потребности пострадалото лице или неговите близки се насочват към съответната структура, като им се предоставя пълна информация за вида помощ, която могат да получат, и за достъпа до услугите. Горещият телефон е денонощна услуга. Чрез него по всяко време на денонощието се осъществява насочване към Кризисни центрове, а през работно време - към Консултативни центрове за домашно насилие или Центрове за обществена подкрепа на територията на цялата страна.

При пряка и непосредствена опасност пострадалото лице се насочва към структурите, които могат да окажат незабавна помощ.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Насочването от образователните институции при случаи на пряка и непосредствена опасност се осъществява след оценка на риска и след разговор с немалтретиращия родител на детето. В тези случаи се задейства Координационният механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие. При отсъствие на пряка и непосредствена опасност задължително се провежда разговор за насочване с немалтретиращия родител на детето. При тези случаи насочването е към доставчиците на услуги - специализирани услуги при домашно насилие и универсални услуги за деца и семейства в риск.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Структурите на МЗ след преценка за пряка и непосредствена опасност насочват към териториалните поделения на МВР, а при случаи на деца подават сигнал и към ДСП, ДАЗД. При отсъствие на пряка и непосредствена опасност лицата, пострадали от домашно насилие, се насочват към доставчици на услуги или към ДСП по местоживеене, както и към Националните телефонни линии за пострадали от насилие.

2. МЕРКИ ЗА ЗАКРИЛА

2.1. МЕРКИ ПРИ ПРЯКА И НЕПОСРЕДСТВЕНА ОПАСНОСТ

По-долу са описани мерките при пряка и непосредствена опасност от домашно насилие. След като е направена оценка на риска и той е преценен като висок, се предприемат съответните мерки. Ако пострадалото лице е пълнолетен и дееспособен гражданин, всяка от мерките изисква неговото съгласие. Ако пострадалото лице е дете, то мерките за закрила се преценяват от Отдел „Закрила на детето“, който е водещ на случая по смисъла на Координационния механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция съвместно с родителя, който не е извършил насилието.

2.1.1. Сигнализиране на полиция или/и Отдел „Закрила на детето“ (по смисъла на Координационния механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие)

Описание на дейността

При случай на дете, пострадало или свидетел на домашно насилие, се сигнализира Отдел „Закрила на детето“ по настоящ адрес на детето или РУП. Сигналът може да бъде подаден от самото дете или от възрастен роднина, близък или грижещ се за детето. Сигналът се подава по всяко време на денонощието, като до един час от подаване на сигнала представените органи по закрила задължително трябва да изпратят свои представители за посещение на място. Те започват незабавно оценка на сигнала и предприемат мерки за закрила. В извън работно време се сигнализира МВР или ДАЗД чрез НТЛД 116 111. Всяко лице, което има информация, че дете е жертва на насилие, има задължение, съгласно чл.7 от ЗЗДет. да подаде сигнал, като при неспазване на тази разпоредба е предвидена санкция по чл.45, ал.11 от ЗЗДет.

Документация

Първоначално сигнализирането може да бъде устно, което предполага представяне на служителя (име и фамилия, позицията, която заема и институцията, която представлява). След това е необходимо да бъде подаден писмен сигнал, който е във формат на бланка, описана в Приложение 1. Необходимо е писменият сигнал да съдържа цялата информация, която дава основание да бъде преценено, че се касае за домашно насилие. Професионалистът, подаващ сигнала, следва да бъде на разположение за създаване на мултидисциплинарен екип по случая, като поддържа връзка с институцията, приела сигнала.

Сътрудничество

Сътрудничеството относно тази дейност е описано надлежно в Координа-

ционния механизъм за работа с деца, пострадали от насилие или в риск от насилие.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Структурите на МВР сигнализират Отдел „Закрила на детето“ по местоживеене на детето незабавно след получаване на сигнал за домашно насилие над дете. Сигнализирането се осъществява на мобилния телефон на началника на ОЗД по всяко време на денонощието или на мобилния телефон на директора на ДСП.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“

При получаване на сигнал за дете в ситуация на домашно насилие социалните работници сигнализират незабавно по телефона дежурния в РУП. Задължително до час от подаване на сигнала се свикват представените участници в Координационния механизъм и се прави преценка на последващите действия.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

След установяване на домашно насилие доставчиците на социални услуги сигнализират незабавно Отдела за закрила на детето по настоящ адрес на детето. При обективни обстоятелства, когато това е невъзможно, се сигнализира МВР или ДАЗД чрез Национална телефонна линия за деца 116 111 по всяко време на денонощието.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Националната телефонна линия за деца 116 111 след оценка на риска сигнализира ДСП по настоящ адрес на детето и районните полицейски управления за случаите на деца, пострадали от домашно насилие. Насочванията са по Координационния механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

След получаване на сигнал за дете в ситуация на домашно насилие и оценка на риска консултантът на НГТЛ сигнализира ДСП по местоживеене на детето или ДАЗД чрез Националната телефонна линия за деца 116 111 по всяко време на денонощието или дежурния на РУП.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Сигнализирането от образователните институции при оценен риск за дете в ситуация на домашно насилие е към ДСП по местоживеене на детето или към

ДАЗД чрез Националната телефонна линия за деца 116 111 по всяко време на денонощието или към дежурния на РУП.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Сигнализирането от структурите на МЗ (лечебни заведения) при оценен риск за дете в ситуация на домашно насилие е към ДСП по местоживеене на детето или към ДАЗД чрез Националната телефонна линия за деца 116 111 по всяко време на денонощието или към дежурния на РУП.

2.1.2. Медицинска помощ или лечение

Описание на дейността

Потребностите на пострадалото лице, които са от медицински характер, са приоритетни. За удовлетворение на тези потребности структурата на службата или социалната услуга, към която се е обърнало пострадалото лице, осъществява контакт с необходимите лечебни заведения.

Медицинските услуги се прилагат в обхвата, определен за българските граждани, съгласно действащата нормативна уредба.

При спешност пострадалото лице се обслужва чрез системата за спешна медицинска помощ.

- Когато се налага хоспитализация или други медицински услуги, които са включени в основния пакет здравни дейности, гарантирани от бюджета на Националната здравно осигурителна каса, и жертвата е с прекъснати здравноосигурителни права, е необходимо здравноосигурителните права да бъдат възстановени съгласно Закона за здравното осигуряване, за да се осигури лечение с публични средства от НЗОК

- Ако пострадалото лице отговаря на изискванията на Постановление №17 на Министерски съвет от 2007 г за определяне на условията и реда за разходване на целеви средства за диагностика и лечение в лечебни заведения за болнична помощ на лица, които нямат доход и/или лично имущество, което да им осигурява лично участие в здравноосигурителния процес, финансирането на лечението се извършва в съответствие с постановлението

- Лекарите изпълняват чл. 4, ал. 3 от ЗЗДН, съгласно който „По искане на пострадалото лице всеки лекар е длъжен да издаде документ, в който писмено да удостовери констатираните от него увреждания или следи от насилие“.

Документация

Водената документация от лечебни заведения е в съответствие с техните изисквания. В случай, че лечебното заведение има информация и пациентът се насочва към друга служба или социална услуга се попълва Съобщение за акт на домашно насилие, - Приложение 1.

2.1.3. Кризисна интервенция или спешна психо-социална подкрепа – включва спешни мерки за постигане на безопасност на пострадалото лице.

Това са действия, които целят да овладеят емоционалното състояние на пострадалото лице, да инициират действия за превенция на повторен акт на агресия и да осигурят последваща подкрепа. Кризисната интервенция продължава и през първите дни след преживения акт на агресия и се предоставя от доставчици на социални услуги, включени в Координационния механизъм. В общия случай релевантният специалист е обучен социален работник или психолог.

СТЪПКА 1. Предоставяне на спешна психологическа подкрепа

В защитена и подкрепяща среда пострадалото лице получава помощ с цел да преодолее шока, напрежението и силните си емоции. То има възможност да се запознае и да избира от различни варианти за справяне и да направи план за практическите стъпки, които трябва да предприеме, за да възвърне равновесието си, да гарантира сигурността си, както и тази на децата си. Всяко пострадало лице, обръщайки се към център за настаняване или консултиране, има възможност да договоря чрез консултанта броя, честотата и времето на сесиите за спешна психологическа подкрепа.

СТЪПКА 2. Изготвяне на план за сигурност

Планът за сигурност касае поредица от действия, които следва да гарантират безопасност на пострадалото лице. Той се изготвя съвместно от пострадалото лице и консултанта и се базира на миналия опит на пострадалото лице - къде и кога може да бъде пресрещнато от извършителя на насилието, кои са хората или действията, чрез които може да бъде заплашвано и манипулирано, кои ситуации пораждаат риск от насилие. Планът за сигурност може да включва и незабавно насочване към полицията, юрист или друга институция, в това число настаняване в Кризисен център или Спешен прием (за дете). Необходимо е планът за сигурност да е реалистичен и не твърде обемен, за да може да бъде следван от пострадалото лице, дори и в състояние на криза.

СТЪПКА 3. Спешна социална или хуманитарна помощ

Пострадалите от домашно насилие лица имат нужда от интензивна социална подкрепа за посрещане на най-неотложните си нужди. Формите на работа се различават според това дали пострадалото лице е настанено в социална услуга или пребивава на друго място.

Потребностите на пострадалото лице, които са от медицински характер, са

приоритетни. За удовлетворяване на тези потребности от услугата, към която се е обърнало за помощ пострадалото лице, се осъществява контакт с необходимите лечебни заведения и медицински специалисти:

- При спешност пострадалото лице се обслужва чрез системата на спешна медицинска помощ;
- Когато се налага хоспитализация и услуги, които не се поемат от спешната медицинска помощ и жертвата е загубила здравноосигурителните си права, е необходимо те да бъдат предварително възстановени.

Това се случва чрез:

- Еднократно заплащане на сума в размер на здравноосигурителните вноски, определени от Закона за здравното осигуряване;
- Прилагане на Закона за социалното подпомагане (виж ПМС №17/2007 г.) чрез осигурена възможност за заплащане на стойността на оказаната болнична медицинска помощ за диагностика и лечение в лечебните заведения на български граждани, които нямат доход и/или лично имущество, което да им осигурява лично участие в здравноосигурителния процес. Средствата за оказаната помощ се предоставят целево по бюджета на Агенцията за социално подпомагане.

Приоритет е и осъществяването на връзка с компетентните служби и институции за оказване на съдействие за юридическа подкрепа и предприемане на мерки за закрила. На този етап е наложително да бъде осъществена връзка с ДСП по постоянен адрес на лицето, ако случаят го налага (касае се за дете, лице под запрещение или лице с увреждане). Според възможностите на ползваната услуга се предоставя хуманитарна подкрепа за пострадалото лице.

Документация

Относно извършената кризисна интервенция се води кратък протокол от всяка среща. Обобщение на протоколите от срещите при поискване може да бъде предоставено на съда или друга институция, която има ангажимент да събира доказателства за домашно насилие.

Сътрудничество

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Структурите на МВР не осъществяват пряко тази дейност. Те насочват пострадалите лица към наличните ресурси в общината или в съседна община, където има изградени и функциониращи Консултативни центрове за домашно насилие, Кризисни центрове, Центрове за обществена подкрепа или други услуги в общността. При необходимост и по възможност оказват съдействие с транспорт и придружаване до съответния Център.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“

Социалните работници от всяка една от структурите на ДСП е необходимо да притежават базисни умения за оказване на спешна емоционална подкрепа. След първоначална оценка на случая те насочват пострадалите лица към наличните ресурси в общината или в съседна община - Консултативни центрове за домашно насилие, Кризисни центрове, Центрове за обществена подкрепа или други услуги в общността.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Дейността се осъществява основно в рамките на социалните услуги в общността. Необходимо е доставчиците на услуги да имат наличен ресурс в рамките на услугата да оказват кризисна интервенция или само спешна емоционална подкрепа на пострадали от домашно насилие. При липса на ресурс и капацитет екипът от една социална услуга пренасочва случая към друга социална услуга в същата или съседна община, където има по-добър ресурс за подкрепа.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Дейността се осъществява единствено и само чрез Националната телефонна линия за деца 116 111. По телефона се осъществява кризисна интервенция или спешна емоционална подкрепа, след което случая се пренасочва към локалните структури на Агенцията за социално подпомагане.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

В рамките на тази услуга се осъществява кризисна интервенция или спешна емоционална подкрепа по телефона. След това пострадалото лице се насочва към социални услуги в общината или съседна община, където максимално бързо може да бъде оказана подкрепа на място.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

В рамките на образователните институции не се осъществява тази дейност. По изключение и при наличен ресурс кризисна интервенция или спешна емоционална подкрепа би могла да бъде оказана на дете от психолог или педагогически съветник, с който образователната институция разполага. Веднага след това случаят се пренасочва към отдел „Закрила на детето“ по настоящ адрес на детето или към социална услуга в общината.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Тази дейност може да бъде осъществена само ако лечебното заведение разполага със специалисти в областта на психичното здраве. Във всички останали случаи екипът на лечебното заведение насочва пострадалото лице за кризисна интервенция или спешна психологическа помощ към социална услуга в общината или към друга услуга в съседна община.

2.1.4. Настаняване в Кризисен център

Пострадалите от домашно насилие се настаняват временно в Кризисен център, ако са налице следните обстоятелства:

- Завръщането на пострадалото лице в обичайната му среда крие риск от повторен акт на насилие;
- Пострадалото лице е в тежко емоционално състояние и се нуждае от време за възстановяване;
- Пострадалото лице (или децата, ако го съпровождат) се нуждае от специализирана грижа, която може да се предостави в Кризисен център или друга организация в близост до него (в същото населено място);
- Пострадалото лице не разполага с лични ресурси - няма къде да преспи, няма дом, няма близки и роднини, при които може да отседне.
- Други.

Престоят на пострадалото лице в Кризисния център е добровolen. Ако се касае за дете, настаняването е мярка за закрила, предприета от Отдел „Закрила на детето“ по настоящ адрес на детето. Редът на настаняване в Кризисен център предполага незабавност и спешност на настаняването (за Кризисните центрове (държавно делегирана дейност) настаняването е по реда на Правилника за прилагане на закона за социалното подпомагане).

С цел облекчаване на процедурата по настаняване в Кризисен център (държавно делегирана дейност) лицата, желаещи да ползват социалната услуга, подават в ДСП само молба за ползване на социални услуги и декларация за семейно положение.

След настаняване на лицето и при необходимост доставчикът може да изиска и други документи.

При постъпването, когато пострадалото лице е в състояние да разговаря, се провежда интервю, за да се актуализира оценката на риска и оценката на неотложните нужди с оглед възможностите, които предлагат програмите за подкрепа, налични в Кризисния център и общността. Според вида настаняване се определя консултантът:

- **При спешно настаняване** работата с пострадалото лице се поема от дежурния консултант;

● **При планирано настаняване** консултантът се определя на екипно обсъждане.

В случай, че Кризисният център не може да осигури консултант, лицето се насочва към други програми, които предоставят психологическо консултиране и кризисна интервенция.

Персоналът на центъра е задължен да осъществи връзка с всички необходими служби и организации, които могат да отговорят на спешните нужди, заявени от пострадалото лице.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Структурите на МВР съдействат при необходимост за настаняване на пострадали лица в Кризисни центрове. Когато се касае само за дете, се предприемат необходимите действия за осигуряване на полицейска закрила. При лице, придружено или не от дете, съдействат за настаняването според правомощията и наличните ресурси - придружаване, транспорт или насочване.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“

Социалните работници от всяка структура на ДСП оказват подкрепа за настаняване в Кризисен център според ангажиментите по Закона за социалното подпомагане и Закона за закрила на детето. Това включва оценка на случая, консултиране, изготвяне на необходимата документация, организация на транспорт (ако се налага) и проследяване на случая. Социалните работници от ДСП проследяват случая и след настаняването чрез взаимодействие с управлението на социалната услуга.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Дейността е основен ангажимент на социалните услуги в общността. Необходимо е доставчиците на услуги да имат наличен ресурс в рамките на услугата да оказват настаняване. При случаи на спешност се налага да има процедура за спешно и незабавно настаняване. Услугата Кризисен център е необходимо да гарантира сигурно настаняване, безопасност и възможност за социални и психологическа помощ на пострадалото лице.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Държавната агенция за закрила на детето няма пряка и директна функция по тази дейност освен чрез информиране и насочване чрез Националната телефонна линия за деца 116 111 и оказване на последващ контрол за спазване на правата на децата на територията на услугата.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

В рамките на тази услуга се осъществява оценка и насочване към Кризисните центрове в страната. Линията има информация за разположението на Кризисните центрове, капацитета им и процедурите по прием и настаняване. Пострадалите лица могат да разчитат на информиране и насочване за настаняване в Кризисен център.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

В рамките на образователните институции не се осъществява тази дейност. В случай че разполага с информация за налична такава услуга в общността, персоналят на образователната институция може да информира и насочи родител, за който стане известно, че е претърпял инцидент на домашно насилие.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

В рамките на лечебно заведение при преценка за пациент в криза от домашно насилие той може да се информира и насочи към налична услуга Кризисен център в конкретната община или област.

2.1.5. Юридическо консултиране и подкрепа

Описание на дейността

Необходимостта от бързо изясняване на случая от правна страна и предприемане на най-ефективните мерки за защита на пострадалото лице налагат подробна първоначална консултация. Важно е първата консултация да бъде осъществена в конфиденциална, спокойна обстановка, тъй като за пострадалото лице е важно да направи свой личен, доброволен избор за предстоящи действия, които ще предприеме. Всяка допълнителна информация по случая (от други експерти, институции, лица) следва да се събере отделно, като при нужда може да се проведе допълнителна консултация и с пострадалото лице. Ролята на консултанта е да изясни максимално фактическите обстоятелства, да предостави достатъчно точна информация за предвидените мерки за защита, която да бъде добре разяснена на пострадалото лице по достъпен и разбираем начин и да му предостави възможност да вземе свое собствено решение. Каквото и да е това решение, то не бива да бъде подценявано, омаловажавано или пренебрегвано.

Юристът е длъжен да предоставя само вярна, обективна и коректно аргументирана информация, която липсва на пострадалото лице, с която подпомага избора му за неговото собствено бъдеще.

Пострадалото лице трябва да получи вярна представа за възможните дей-

ствия, които следва да предприеме за постигането на максимално бърза и ефективна защита и избягване на нови рискове.

Право на безплатна правна помощ по наказателни, граждански и административни дела пред всички съдебни инстанции имат:

- лица и семейства, които отговарят на условията за получаване на месечна помощ по реда на чл. 9 и 10 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане;
- лица и семейства, които отговарят на условията за подпомагане с целева помощ за отопление за предходния или настоящия отоплителен сезон;
- лица, настанени в специализирани институции за предоставяне на социални услуги или ползващи социална услуга резидентен тип, или ползващи социална услуга звено „Майка и бебе“ съгласно чл. 36 от ППЗСП;
- деца, настанени в приемни семейства или в семейства на роднини или близки, по реда на Закона за закрила на детето;
- дете в риск по смисъла на Закона за закрила на детето;
- лица по чл. 144 от Семейния кодекс;
- лица, ненавършили 21 години, в съответствие с Регламент (ЕО) № 4 от 2009 г. на Съвета на Европейския съюз от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ, L 7/1 от 10 януари 2009 г.);
- пострадали от домашно или сексуално насилие или от трафик на хора, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита;
- лица, търсещи международна закрила по реда на Закона за убежището и бежанците, за които предоставянето на правна помощ не се дължи на друго правно основание;
- чужденци, спрямо които е приложена принудителна административна мярка, и чужденци, настанени в специален дом за временно настаняване, чужденци по реда на Закона за чужденците в Република България, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита.

Фактите и обстоятелствата се удостоверяват със съдебни решения или с документи, издадени от съответните компетентни органи, и с декларация за семейно и имуществено състояние на лицето.

Правната помощ се организира от НБПП и адвокатските съвети съгласно разпоредбите на Закона за правната помощ.

Документация

Данните от проведените консултации следва да се протоколират, като бъдат отразени всички важни факти и обстоятелства по случая, съобщени от лицето, както и от други източници и данни за обективно наличните доказателства

за фактическата обстановка по случая. Тези данни са за вътрешно служебно ползване, освен ако не е предвидена процедура за техния обмен между ангажираните със случая институции и експерти. Данните трябва да се допълват и доуточняват през целия период на работа по случая. Данните се съхраняват при спазване на всички законови изисквания и при обезпечен контролиран достъп до тях, като съгласието на пострадалото лице за това е абсолютно необходимо.

Протоколът е важен за продължаване на работата по същия случай или при следващи контакти със същото лице, за бързо запознаване със случая на другите експерти, за бързина и удобство при предприемане на последващи действия (като изготвяне на инициращата молба, обсъждане на становището на другата страна, събиране на доказателства и пр.). Протоколът е важен и за поддържане на статистическа база данни, както и за избягване на необходимостта (доколкото е възможно) от нови и повторни изслушвания на същото лице за същите травмиращи факти и обстоятелства. Важността на протокола следва добре да се разясни на пострадалото лице и да се получи неговото съгласие за изготвянето и бъдещото използване на протокола.

Сътрудничество

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Дейността не се осъществява в рамките на институцията, но при наличие на информация би могло да бъде извършено насочване към конкретни юридически услуги в общността.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“

Според наличния ресурс от юрист на конкретната дирекция „Социално подпомагане“ може да бъде предоставена консултация на пострадалото лице. Това е особено важно, когато се взема решение дали конкретната дирекция ще предприеме мерки по чл. 8 ал.4 от ЗЗДН. При липсата на ресурс в дирекцията пострадалото лице може да бъде насочено към услуга в общността, която разполага с програма за юридическа консултация.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Дейността се осъществява основно в рамките на услуги в общността. Основен ресурс за този тип дейност са Консултативните центрове за домашно насилие. В рамките на техните програми се предоставя този тип юридическа помощ. Информация за мерките за закрила би могла да бъде предоставена и в рамките на други услуги в общността, но това е само първична информация и не може да покрие нуждата от юридическо консултиране. Уместно е всяка

услуга в общността, която работи и с хора, пострадали от домашно насилие и няма собствена програма за юридическо консултиране, да има изградена партньорски отношения с правоспособни юристи.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Дейността не се осъществява в рамките на институцията, но по изключение и при данни за нарушени правата на детето, консултация би могла да бъде направена от юрист на ДАЗД.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

В рамките на тази услуга се осъществява юридическо консултиране за клиентите по телефона. Всяка сряда в рамките на четири часа правоспособен юрист консултира пострадалите от домашно насилие за правните възможности за защита. Обърналите се за помощ могат да бъдат насочени и към други юристи за лична среща.

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Дейността не се осъществява в рамките на институцията, но пострадалите лица биха могли да бъдат насочени към услуги в общността, ако има налични такива.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Дейността не се осъществява в рамките на лечебни заведения. При наличие на информация за домашно насилие пострадалото лице би могло да бъде насочено към услуги в общността.

2.1.6. Предприемане на действия за мерки по ЗЗДН и/или сезиране на Прокуратура и органите на МВР (според фактите), т.е. процесуално представителство (правна помощ) за образуване и водене на съответно гражданско и/или наказателно дело.

Съгласието на пострадалото лице е абсолютно необходимо, освен в предвидените от закона случаи.

Описание на дейността

Цел на тази дейност е предприемане на ефективни действия за постигане на защита на пострадалото лице, наказване на извършителя (както и съществуващите възможности за овъзмездяване по граждански ред) чрез упражняване на процесуални права и възможности според конкретния случай. Подготовката и подаването на първата (иницииращата) молба за образуване на едно гражданско или наказателно дело и респективно – за извършване на предварителна про-

верка за установяване на данни за извършено престъпление, е високоотговорна дейност, от която до много голяма степен зависи и бъдещия резултат. Съставянето на този документ може и следва да се извърши от правоспособен адвокат, като се осигури и възможност същият адвокат да продължи да представлява процесуално пострадалото лице и на всеки следващ етап от процедурата.

Сътрудничество

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Дейността не се осъществява в рамките на институцията. При наличие на информация би могло да бъде извършено насочване към услуги в общността. Пострадалите лица се информират за възможните мерки за защита по Закона за защита от домашно насилие.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“

Според оценката на случая директорът на ДСП инициира искова молба за мерки за защита, като я отправя към Районния съд по местоживеене на пострадалото лице. Това става само в случаите, които попадат под чл. 8, ал.4 от ЗЗДН. В тези случаи съгласието на пострадалото лице не е необходимо.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Дейността може да бъде осъществена от екипите на доставчиците на социални услуги. В случай на оценка за висок риск за пострадалото лице и липса на капацитет от негова страна да потърси защита, ръководителят на социалната услуга уведомява директора на ДСП по местоживеене на пострадалото лице (ако става дума за непълнолетно лице, лице под запрещение или лице с увреждане) с препоръка за предприемане на мерки за защита.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Дейността не се осъществява в рамките на институцията, но при налична информация за дете, пострадало от домашно насилие, се сигнализира Отдел „Закрила на детето“ по настоящ адрес на детето.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

Дейността може да бъде осъществена от Горещата телефонна линия. В случай на оценка за висок риск за пострадалото лице и липса на капацитет от негова страна да потърси защита, ръководителят на НГТЛ може да уведоми директора на ДСП по местоживеене на пострадалото лице (ако става дума за непълнолетно лице, лице под запрещение или лице с увреждане) с препоръка за предприемане на мерки за защита.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Дейността не се осъществява в рамките на образователните институции, но пострадалите лица биха могли да бъдат насочени към услуги в общността, ако има налични такива.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Дейността не се осъществява в рамките на лечебни и здравни заведения. При наличие на информация за домашно насилие, пострадалото лице може да бъде насочено към услуги в общността.

2.1.7. Социално застъпничество

Описание на дейността

Тази дейност има за цел да подкрепи социалното справяне на пострадалите от домашно насилие, независимо дали са деца или пълнолетни граждани. Според ситуацията и състоянието на пострадалите лица е необходимо първоначално пострадалите лица да получат подкрепа под формата на социално застъпничество и придружаване. Основно тази дейност е част от работата на социалните работници в специфичните услуги за пострадали от домашно насилие (Консултативен център за домашно насилие, Кризисен център), но тя може да бъде осъществена и от екипа на универсални социални услуги в общността (ЦОП, ЗМБ и др.), както и от социални работници на ДСП. В случай на деца, пострадали от домашно насилие, тази дейност се осъществява изцяло от социалния работник от Отдел „Закрила на детето“, който е водещ на случая.

Дейността включва придружаване при посещение на служби и институции (полиция, съд, прокуратура, медицински служби и др.), както и подкрепа при съставяне, изписване и събиране на документи от съответните институции.

Документация

Относно тази дейност се води документация, която се изисква от социалната услуга или от ДСП. При необходимост копие от документацията се предоставя на компетентните органи.

2.2. МЕРКИ ПРИ РИСК ИЛИ ПОТЕНЦИАЛЕН РИСК

2.2.1. Консултиране и информиране за правата на жертвата

Описание на дейността

Тази дейност е насочена към пострадали от домашно насилие, които не са в ситуация на непосредствен риск, но живеят в ситуация на домашно насилие. Тя има за цел да даде възможност на пострадалото лице да осмисли и осъзнае ситуацията, в която живее, да получи информация за правните възмож-

ности за защита и да научи какви са възможностите за подкрепа в общността. В рамките на тази дейност се дискутират проблемните области и ресурсите за справяне на конкретното пострадало лице.

Документация

Води се документация според спецификата на социалната услуга или институцията, в която е осъществено консултирането. За целите на междуведомственото взаимодействие при насочване на случая към друга служба се попълва Приложение 1.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

В случай на подаден сигнал от страна на пострадалото лице служителите на РУП информират пострадалите лица за правните възможности за защита и пренасочват към социални услуги в общността за пострадали от домашно насилие. В случай че не разполагат с информация за налични услуги на общинско и областно ниво, насочват пострадалите лица за консултиране към Националната линия за преживели насилие.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“

Социалните работници от структурите на ДСП правят първична оценка на случаите. Според нея незабавно предприемат мерки по чл.8 ал.4 от ЗЗДН или насочват към институции и социални услуги в общността. В рамките на пряката си работа консултират първоначално пострадалите лица за правните възможности за защита.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Тази дейност е основен ангажимент на социалните услуги в общността - Гореща телефонна линия за преживели насилие, Консултативен център за домашно насилие и Кризисен център, но се предоставя и от универсални услуги - Център за обществена подкрепа, Дневен център, и Център за социална рехабилитация и интеграция.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

По отношение на тази дейност Държавната агенция за закрила на детето участва чрез консултиране и насочване от Националната телефонна линия за деца 116 111. Екипът на линията информира обадилите се лица за правните възможности за защита, за контакти и местоположението на ДСП, както и за наличните услуги в общността.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

В рамките на тази услуга се осъществява консултиране по телефона, което включва емоционална подкрепа, информиране за възможности за защита и насочване към социални услуги в общността, от територията на която се обажда пострадалото лице. Линията има информация за разположението на Консултативните центрове и всички останали услуги в общността на територията на страната. Пострадалите лица могат да разчитат на информиране и насочване за настаняване в Кризисен център или подслон.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

При наблюдавани индикации за домашно насиление над дете без видими следи и данни за риск се провежда разговор с родител, избран по преценка на учителя, в който родителят се информира за наблюдаваното поведение и се насочва към социални услуги в общността.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

При индикации за домашно насиение, изразени чрез симптоми от различен характер, без белези за физическо насиение или индикации за висок риск, медицинските специалисти насочват пострадалото лице към услуги в общността, които работят в подкрепа на пострадали от домашно насиение. В рамките на съответните структури може да бъде осъществено информиране и насочване за налични ресурси в конкретната община или област.

2.2.2 Психологическа подкрепа и социално застъпничество

Описание на дейността

Психологическата подкрепа и социалното застъпничество са дейности, които са широкообхватни, тъй като основният брой пострадали лица се нуждаят точно от такава помощ. Това са предимно хора, които живеят от години в ситуация на домашно насиение и не са предприели мерки до момента. Дейността е комплексна и подпомага справянето със ситуация на домашно насиение, която не е преценена като рискова. В рамките на тази дейност се включва индивидуалното психологично консултиране на пострадали лица, консултативна програма за работа с двойки, които имат опит с насиение, групи за самопомощ и социална подкрепа – в т.ч. и мобилна социална работа при случаи, когато социалните услуги са недостъпни за лица, пострадали от домашно насиение. Тази дейност се осъществява от мултидисциплинарни екипи и често пъти се ангажират и представителите на местната власт в малките населени места.

Дейността се осъществява в рамките на услугата Консултативен център за домашно насиение, но може да се предоставя частично и от други социални услуги в общността.

Документация

Документацията, която се създава в рамките на конкретните услуги, отговаря на методиките и стандартите на услугата. При необходимост от обмен на информация между институциите се попълва Приложение 1, което се предоставя на съответната институция. Във връзка с психологическата и социална работа се поддържа документация, съответстваща на услугата. Доклад за осъществената работа по случая се предоставя при официално поискване по законово основание от друга институция.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

По отношение на тази дейност полицейските служители информират пострадалите лица за наличните услуги в общността и ги насочват. При необходимост оказват съдействие на мобилните екипи от социалните услуги при посещение на терен при случай на домашно насилие.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“

Социалните работници от всяка структура на ДСП правят първична оценка на случая. След преценка за отсъствие на риск те насочват пострадалите лица или техните попечители/родители към наличните услуги в общността. В случай че се касае за пострадали лица по смисъла на чл.8 ал.4 от ЗЗДН, социалния работник, водещ случая, става част от мултидисциплинарния екип за работа по случая.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Дейността е основен ангажимент на специфичната услуга за пострадали от домашно насилие – Консултативен център за домашно насилие, но част от нея може да бъде предоставена и от други социални услуги в общността. Наличните социални услуги в общността си взаимодействат в подкрепа на пострадалите лица, като при липса на ресурси екипите на услугите могат да партнират една с друга за постигане на максимална подкрепа на пострадалото лице.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

По отношение на тази дейност Държавната агенция за закрила на детето участва чрез консултиране и насочване от Националната телефонна линия за деца 116 111. Екипът на линията оказва емоционална подкрепа, информира обадилите се лица за правните възможности за защита, за контакти и местоположението на ДСП, както и за наличните услуги в общността.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

В рамките на тази услуга се осъществява консултиране по телефона, което включва емоционална подкрепа, информиране за възможности за защита и насочване към социални услуги в общността на територията, от която се обажда лицето, търсещо помощ. Екипът на линията работи с обърналото се за помощ лице като с клиент и след консултацията го насочва към най-близката услуга в общността, която предоставя помощ за пострадали от домашно насилие. В случай че пострадалото лице е дете, незабавно се задейства Координационният механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

В рамките на образователните институции педагогическите съветници и психолозите оказват емоционална помощ и подкрепа на децата. Ако в хода на такава дейност стане известна информация на преживявано към момента домашно насилие, се налага да се направи незабавна консултация с родител, който да бъде насочен към услуги в общността. При преценка за риск се сигнализира Отдел "Закрила на детето" по местоживеене на детето съгласно Координационния механизъм за работа с деца, пострадали от насилие или в риск от насилие.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

При индикации за домашно насилие, изразени чрез симптоми от различен характер, без белези за физическо насилие или индикации за висок риск, медицинските специалисти насочват пострадалото лице към услуги в общността, които работят в подкрепа на пострадали от домашно насилие. В рамките на съответните медицински структури може да бъде осъществено информиране и насочване към ресурси в конкретната община или област.

2.2.3 Юридическа подкрепа и предприемане на мерки по ЗЗДН

При отсъствие на риск и спешност при пострадали от домашно насилие се спазват процедурите и добрите практики описани в точка 2.1.4 и 2.1.5.

2.2.4 Сигнализиране на ОЗД

В практиката на подкрепа на пострадали от домашно насилие често пъти има случаи, при които първоначално в хода на работата не е установен риск за психическото и физическото здраве на детето. В тези случаи най-често се касае за клиент на социална услуга – родител. В хода на работата по случая и след установяване на риск за детето незабавно се сигнализира Отдел "Закрила на детето" по настоящ адрес на детето със или без съгласието на родителя.

Сигнализирането е писмено и само в краен случаи при спешност се подава устен сигнал.

Следва се процедурата, описана в точка 2.1.1.

2.2.5 Консултиране на близки и роднини

Описание на дейността

Близките и роднините на пострадалите лица са основен ресурс за справяне-то им при ситуация на домашно насилие. Дори и да не са роднини по права линия, има случаи при които те имат правомощия по ЗЗДН и могат да окажат ключово съдействие. Консултирането и подкрепата за роднините и близките е първоначален етап в справянето със ситуация на домашно насилие. Необходимо е всеки потърсил помощ за свой роднина или близък да получи информация за правните възможности за защита, за наличните услуги и за компетенциите на отделните институции да помогнат в конкретния случай. Близките и роднините на пострадалите лица са равноправни клиенти на услугите за пострадали от домашно насилие.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

По отношение на тази дейност полицейските служители информират потърсилите съдействие лица за правомощията на полицията и възможностите за защита в конкретния случай, след което насочват близкия/роднината към услуги в общността. В случай че пострадалото лице е дете, незабавно се задейства Координационният механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие.

АГЕНЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ДИРЕКЦИИ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ“ / ОТДЕЛИ „СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА“

Социалните работници от всяка една от структурите на ДСП провеждат консултация с обърналия се за помощ роднина или близък на пострадало лице. В случай че се касае за лице или дете, попадащи под юрисдикцията на чл. 8 ал.4 от ЗЗДН, екипът на съответния отдел на ДСП прави проучване на случая и преценява последващи действия. В случаите извън тази хипотеза обърналият се за помощ роднина или близък се насочва към услуга в общността, която работи в подкрепа на пострадали от домашно насилие.

ДОСТАВЧИЦИ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Дейността е основен ангажимент на специфичната услуга за пострадали от домашно насилие - Консултативен център за домашно насилие, но дейността може да бъде осъществена и от други социални услуги в общността, които работят в подкрепа на пострадали от домашно насилие. Обърналото се за помощ

лице, роднина или близък на пострадал от домашно насилие става клиент на услугата със заявката за подкрепа. След първоначалната оценка и необходимата консултативна работа е възможно на по-късен етап потърсият помощ да спомогне за свързване на самото пострадало лице с услугата.

В случай, че пострадалото лице е дете, незабавно се задейства Координационният механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие.

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

По отношение на тази дейност ДАЗД участва чрез консултиране и насочване от Националната телефонна линия за деца 116 111. Екипът на линията информира обадилите се роднини и близки за правните възможности за защита, за контакти и местоположението на ДСП, както и за наличните услуги в общността.

В случай, че пострадалото лице е дете, незабавно се задейства Координационният механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция.

НАЦИОНАЛНА ГОРЕЩА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ 02/981 76 86

В рамките на тази услуга обърналите се за помощ роднини и близки на пострадали лица се приемат за равноправни клиенти на услугата. На тях се предоставя консултиране по телефона, което включва емоционална подкрепа, информиране за възможности за защита и насочване към социални услуги в общността, от територията на която се обажда лицето. След консултация обърналото се за помощ лице се насърчава да потърси помощ на място в най-близка услуга за пострадали от домашно насилие.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

При съобщаване за домашно насилие от страна на роднина или близък на дете се информира ръководство на образователната институция и се подава сигнал по Координационния механизъм за работа с деца, преживели насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция към отдел „Закрила на детето“ по настоящ адрес на детето. В случай че роднина или близък известят на територията на образователната институция за домашно насилие над пълнолетен гражданин, обърналото се за помощ лице са насочва към най-близка услуга в общността. При отсъствие на такава - към НГТЛ 02/981 76 86.

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

При известяване на лечебно заведение за домашно насилие и сигнал за риск се предприемат мерките, описани в част 2.1.3. В останалите случаи роднините

и близките се насочват към социални услуги в общността, които работят с пострадали от домашно насилие или към НГТЛ 02/ 981 76 86.

3. СОЦИАНО ВКЛЮЧВАНЕ – ДЪЛГОСРОЧНА ПОДКРЕПА СЛЕД ПРЕКРАТЯВАНЕ НА НАСИЛИЕТО

3.1. ПСИХО-СОЦИАЛНО КОНСУЛТИРАНЕ И ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНА РАБОТА

Описание на дейността

Мерките за дългосрочна психо-социална подкрепа се прилагат след като е преодоляна кризата, прекратено е насилието и е гарантирана сигурността на пострадалото лице. Услугите, които се предоставят на този етап по смисъла на Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане, са дългосрочни услуги със срок над три месеца. Фокус на тази дейност е преодоляването на последствията в два аспекта – преодоляване на психологическите последици от насилието и по-конкретно психичната травма и преодоляване на социалните последици - социална изолация, безработица и опасност от социално изключване.

От първостепенно значение за последващите мерки е пострадалото лице и неговите деца да имат място за живеене, където да не бъдат обект на насилие и в случай, че има постановени мерки от Районен съд по ЗЗДН, то да има ясен механизъм за тяхното проследяване.

Последващите мерки включват психо-социална подкрепа и психотерапевтична работа. Тези мерки могат да бъдат реализирани в рамките на различни социални услуги основно в Консултативен център за пострадали от домашно насилие, но също така и в Център за обществена подкрепа и в Център за социална рехабилитация и интеграция на пострадали от насилие. Главните цели на възстановителния процес са: възвръщане на чувството за контрол и автономност, овластяване и възстановяването на връзките с другите.

СТЪПКА 1: Подкрепа за преодоляване на симптомите на психична травма

Възстановяването от психичната травма изисква по-продължително време и постоянство. Дългосрочното психологическото консултиране и психотерапията имат за цел да помогнат на пострадалите от домашно насилие да се адаптират максимално добре към средата. Консултациите са насочени към възвръщане на емоционалната устойчивост и заздравяване на вътрешните психични ресурси, възстановяване на чувството на доверие, чувството за справяне и способността за интимност.

Възстановяването след психична травма се разгръща в три етапа, както следва:

Стадий I: Възстановяването на чувството за сигурност;

Стадий II: Припомняне и скърбене (траур) по повод преживяното насилие;

Стадий III: Възстановяването на обичайния начин на живот.

Психотерапевтичната работа включва:

- Оценка и определяне на психичната проблематика на пострадалото лице;
- Назоваване на психичните проблеми и информиране на пострадалото лице за състоянието му;
- Работа по симптомите на посттравматично стресово разстройство;
- Работа за възстановяване на контрола върху емоциите;
- Работа за разпознаване на травматичното събитие;
- Подкрепа в процеса на тъгуване по травматичните загуби;
- Партниране за взимане на решение и планиране;
- Други.

Пострадалото лице работи с индивидуален психолог/консултант или се включва в терапевтична група. При необходимост се прави консултация с психиатър при налична необходимост от медикаментозно лечение.

Пострадалото лице и консултантът се договарят за броя и честотата на сесиите, както и за продължителността на терапевтичния процес. Продължителността на терапевтичния процес може да е от няколко месеца до няколко години.

СТЪПКА 2. Консултиране на близки и роднини на пострадалите лица

Консултациите имат за цел да мобилизират ресурсите на семейната и близка среда, за да може пострадалото лице да получи подкрепа в ресурса за справяне и да се избегне ретравмиране. В случая се касае само за лица – роднини или близки, които не са упражнявали насилие над пострадалото лице. Консултациите могат да се водят от консултанта на пострадалото лице или от друг специалист. В рамките на консултациите се дава информация за потребностите на конкретното пострадало лице, за възможните емоционални реакции и се прави реалистичен план за действие в бъдеще с очертани области на подкрепа.

Включването на близките на пострадалото лице в процеса на възстановяване става само с изричното съгласие на самото лице и след прецизна оценка на риска, в която се проучва:

- Нагласа към преживяното домашно насилие (дали обвиняват пострадалото лице за преживяното насилие);
- Имат ли хората от близкото обкръжение на пострадалото лице достатъчна социална и емоционална компетентност за да го подкрепят;

Консултациите на роднини и близки могат да се осъществяват в различен формат:

- Под формата на семейни сесии в присъствието на пострадалото лице;
- Под формата на семейни сесии без присъствието на пострадалото лице;
- Индивидуални консултации за отделни членове на семейството и близкото обкръжение.

3.2. РАЗВИВАНЕ НА УМЕНИЯ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПАЗАРА НА ТРУДА И РАЗВИВАНЕ НА УМЕНИЯ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ В СОЦИАЛНАТА СРЕДА **ОПИСАНИЕ НА ДЕЙНОСТТА**

Поради хроничното насилие пострадалите лица развиват симптоми, които се отразяват в поведението им и ги поставят отново в ситуация на риск от злоупотреба.

Например:

- проблеми с инициативността и планирането;
- пасивност и безпомощност;
- крайности във взаимоотношенията;
- повтарящата се виктимизация;
- вълчичане в злоупотреба от други лица.

Изграждането (възстановяването) на социалните умения цели да направи пострадалото лице по-устойчиво на повторна виктимизация.

Това се постига чрез:

- Повишаване на информираността за личните права и насърчаване на уменията да бъдат отстоявани;
- Повишаване на самочувствието и самооценката и преодоляване на идентичността на жертва;
- Развиване на умения за управление и контрол върху собствения живот;
- Създаване и следване на реалистични жизнени планове.

То е насочено към:

- Създаване на умения за общуване без насилие и злоупотреби;
- Повишаване на доверието в институциите;
- Умения за добро лично представяне.

Създаването на умения за реализиране в социална среда се осъществява:

- В процеса на дългосрочно психологическо консултиране и психотерапия;
- В процеса на консултиране с цел реализиране на пазара на труда;
- В специализирани програми, ако са налични в общността.

3.3 СОЦИАЛНО КОНСУЛТИРАНЕ, ЗАСТЪПНИЧЕСТВО И АКТИВНА СОЦИАЛНА РАБОТА

Описание на дейността

Пострадалите лица, особено жените, са социално изключени след преживяното насилие, повечето имат и грижата за децата, и липсата на работа ги маргинализира допълнително. Следва да се има предвид, че преживелите домашно насилие, особено дългогодишно насилие, не само нямат работа и трудно намират такава, но и трудно се задържат на работа, не срещат разбиране у работодателите и колегите и техните случаи трябва специално да се проследяват. Пострадалите от домашно, както и от други видове насилие по-често стават жертви на лоши условия на труд и експлоатация.

Програмата за трудово посредничество е много важен елемент от комплекса социални услуги, необходими за успешната интеграция и реализация на пострадалите лица на трудовия пазар и в останалите сфери на социалния живот. Пострадалите от домашно насилие лица често са икономически зависими от насилниците или са изнудвани икономически от тях, имат затруднение с намирането на работа или със запазването ѝ, често са подложени на дискриминация и допълнителна виктимизация. Положителният опит показва, че възстановяването на клиентите става много по-бързо, когато те са получили някаква финансова сигурност чрез работата, която са започнали.

Процесът на развиване на умения за реализиране на пазара на труда се нарича овластяване, защото насърчава развитието на самооценката и уважава автономната позиция на пострадалите лица.

Целта на овластяването е да се стимулира активността, инициативността, адекватната оценка на собствените сили за търсене на професионална реализация.

Консултациите са фокусирани върху:

- Създаването на умения за търсене на работа;
- Ориентиране в ситуацията на пазара на труда;
- Изграждане на реалистична, съобразена с качествата и способностите на конкретното лице стратегия за намиране на работа.

Процесът на развиване на умения за реализация на пазара на труда включва и насочване към Бюрата по труда, програми за квалификация и преквалификация, програми за продължаване на образованието и др.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

1. Координационният механизъм ще се актуализира при необходимост съобразно нормативните промени, регламентиращи правомощията на институциите, ангажирани с помощта и подкрепата на пострадалите от домашно насилие лица.
2. Настоящият Координационен механизъм влиза в сила от датата на неговото подписване от последния от ангажирани партньори:

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ 1

към Координационен механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие

СЪОБЩЕНИЕ ЗА АКТ НА ДОМАШНО НАСИЛИЕ

I. Данни за органа / длъжностното лице / служителя, установил акта на домашно насилие и институцията / организацията, към която работи:

а) име и длъжност:.....

б) институция:.....

II. Кратко описание на акта на домашно насилие и неговите последици:

1. Дата и час на извършване:

2. Място, адрес, (точно местонахождение):

.....

.....

.....

.....

.....

3. Данни за пострадало лице - име, адрес (местонахождение), пол, възраст и др. (специфични потребности, напр., в неравностойно положение по някаква причина - посочва се причината):

.....
.....
.....
.....

4. Данни за извършител - имена, адрес (местонахождение), пол, възраст и др.:

.....
.....
.....
.....
.....

5. В какви отношения са участниците в инцидента (по смисъла на чл. 3 от ЗЗДН)?.....

.....

6. Присъствало ли е дете на насилието?

.....

Ако „да“ - данни за детето (име, възраст) и при кого е останало:

.....

.....

.....

7. Вид насилие (физическо, психическо, сексуално, емоционално, икономическо, ограничаване на права и пр.):

.....

.....

.....

8. Продължителност на насилието:

.....

9. Причинени вреди на пострадалото лице:

.....
.....
.....

10. Кой е останал в съвместно обитаваното жилище?

.....
.....

11. История на насилието в отношенията:

.....
.....
.....

Налагани ли са мерки (изброяват се, по възможност конкретно) по ЗЗДН, ЗМВР, ЗЗДет. и/или по други закони във връзка с предшестващи актове на насилие?

.....
.....
.....

12. Има ли данни (жалби, преписки, дела) между същите лица по повод на насилие в други служби и институции (изброяват се, по възможност конкретно)?

.....
.....
.....
.....

13. Подкрепа от социалната среда за пострадалото лице:

.....
.....
.....
.....
.....

15. Степен на риска и опасността от бъдещо насилие и от какво се определят?

Рискови фактори (посочват се):

.....

.....

.....

16. Първи мерки за безопасност:

.....

.....

17. Други факти и обстоятелства:

.....

.....

III. Предприети мерки, насочване:

.....

.....

.....

.....

IV. Лице, което е предоставило горните данни за акта на домашно насилие:

.....

.....

V. Дата, час и начин на постъпване на информацията:

.....

.....

.....

.....
.....

VI. Кога (дата, час) и до кого е изпратена информацията:

.....
.....
.....
.....

VII. Допълнителни бележки от изготвилния сведението:

.....
.....
.....
.....
.....

Дата:

Изготвил сведението:

(подпис, печат)

Копие от сведението се съхранява при изпращащата организация!

ОТХВЪРЛЕНИ ТЕКСТОВЕ ОТ КООРДИНАЦИОННИЯ МЕХАНИЗЪМ, КАСАЕЩИ АНГАЖИМЕНТИТЕ НА ЛЕЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ И МЕДИЦИНСКИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ

ОТНОСНО ОЦЕНКА НА РИСКА

Министерство на здравеопазването

Структурите на МЗ след преценка за пряка и непосредствена опасност насочват към териториалните поделения на МВР, а при случаи на деца подават сигнал и към ДСП, ДАЗД. При отсъствие на пряка и непосредствена опасност лицата, пострадали от домашно насилие, се насочват към доставчици на услуги или към ДСП по местоживеене, както и към Националните телефонни линии за пострадали от насилие.

2.1.2. Медицинска помощ или лечение

Описание на дейността

Потребностите на пострадалото лице, които са от медицински характер, са приоритетни. За удовлетворение на тези потребности структурата на институцията, службата или социалната услуга, към която се е обърнало пострадалото лице, осъществява контакт с необходимите лечебни заведения. Медицинската помощ при пострадалите от домашно насилие е в няколко области. Тя се преценява спрямо състоянието на пострадалите лица и е с различна продължителност:

- Неотложна медицинска помощ на пострадалите от домашно насилие - тя се предоставя от Центровете за спешна помощ след позвъняване на спешен телефон 112 или в спешните кабинети на лечебните заведения. Обичайно медицинското лице след оказаната интервенция прави преценка на състоянието на пострадалото лице и при оценка за наличие на тежка телесна повреда сезира полицията и прокуратурата. В останалите случаи информира пострадалото лице за възможностите за помощ при домашно насилие на територията на областта и общината.

- Продължително лечение, долекуване, медицинска рехабилитация се осъществяват от личния лекар, като при настаняване в кризисен център или подслон се предприемат необходимите мерки за осигуряване на медицинска помощ на място.
- Стационарна психиатрична помощ се предоставя на пострадалите лица при необходимост и след насочване от специалисти, преценили нейната необходимост. Осъществява се със съгласието на лицето и без негово съгласие само при риск за нараняване и себенараняване с постановление на районната прокуратура.
- Медицински грижи при лечение в дома се осъществяват по общия ред за медицинска грижа. При възрастни хора, пострадали от домашно насилие, самите медицински грижи по повод предхождащо заболяване са повод за констатация и сигнализиране на домашно насилие.
- Експертиза за вид и степен на увреждане и трайна неработоспособност – тя се осъществява при трайни увреждания вследствие от домашно насилие и следва общия ред за преценка на увреждане и неработоспособност. В тази дейност се включва и преценката от съдебен лекар за последиците от домашно насилие и издаване на удостоверение на наблюдаваните последствия.
- Лекарите изпълняват чл. 4, ал. 3 от ЗЗДН, съгласно който „По искане на пострадалото лице всеки лекар е длъжен да издаде документ, в който писмено да удостовери констатираните от него увреждания или следи от насилие“.

Документация

Водената документация от лечебните заведения е в съответствие с техните изисквания. При насочване към друга служба или социална услуга се попълва Съобщение за акт на домашно насилие, в случай че има налична информация за това - Приложение 1.

ОТНОСНО КРИЗИСНА ИНТЕРВЕНЦИЯ

Министерство на здравеопазването

Тази дейност може да бъде осъществена само ако лечебното заведение разполага със специалисти в областта на психичното здраве. Във всички останали случаи екипът на лечебното заведение насочва пострадалото лице за кризисна интервенция или спешна психологическа помощ към социална услуга в общината или към друга услуга в съседна община.

ISBN 978-954-92066-9-2